

## ГЛАВА XXVII

# БЪЛГАРИЯ ПОДЪ ТУРСКО ИГО ПРЕЗЪ XVI — XVIII ВЪКОВЕ

*Български войнишки села въ Балкана, Сръдна-гора и Родопи. — Влашкиятъ търговски градове, тѣхниятъ разцвѣтъ и тѣхниятъ упадъкъ. — Дубровчани. — Католици въ България. — Охридската църква. — Фанариоти. — Тайни съглашения между християнскитъ държави и архиепископъ Парчевичъ. — Австро-турски войни. — Хайдутти. — Татари, албанци и цигани.*

Най-печалниятъ и мраченъ периодъ отъ българската история е времето на турското иго отъ края на XV вѣкъ до началото на националното възрождане. Турцитъ се настанили здраво въ страната, градове възниквали и изчезвали, грѣцкиятъ елементъ наддѣлѣлъ въ църквата и училището, а народниятъ характеръ отъ воинственъ се превърналъ въ съвсемъ противоположенъ. При това и сведенията ни за този важенъ периодъ, презъ който се извършили толкова много и такива дълбоки промѣни, сж крайно оскъдни. България, намирайки се въ самото сърдце на тѣй могъщото тогазъ османско царство и откъсната отъ цѣлъ свѣтъ, останала незасегната отъ великото движение, което даде на европейската цивилизация, като почнемъ отъ XV в., нови насоки. Чужденци, съ изключение на дубровнишкитъ търговци, нѣмали право да пжтватъ по Турция. Турскитъ архиви и до сега още сж затворени за научни проучвания, а домашнитъ известия, които да се отнасятъ къмъ тѣзи три столѣтия, сж много рѣдки. Историкътъ по необходимостъ, по нѣмане на други извори често е принуденъ да прибѣгва къмъ приказки и пѣсни.

Земитъ на старото българско царство влизали въ административния окръгъ на *румелийския беглербегъ*, който ималъ резиденцията си въ София. Названието *Румили*, изопаченото *Романия*, както чужданцитъ наричали обикновено Византийската империя, презъ турско време означавало цѣлия полуостровъ, освенъ Босна, повѣрена на особенъ беглербегъ. Румелия била раздѣлена на 26 *санджака*<sup>1</sup>, които управлявали санджакъ-бегове. Силнитъ полунезависими семейства на пашитъ владѣли отдѣлни провинции по наследство (напр. въ Шкодра, Скопие, Татаръ-Пазарджикъ), тѣй като управлението на страната имало повече феодаленъ характеръ. По-голѣмитъ военни ленове (*спахилъци*) се наричали *зиаметъ*, а по-малкитъ *тимаръ*. Въ XVII в. въ Софийския санджакъ, напр., имало 337 зиаметлии и 174 тимариоти; въ Скопския—20 зиаметлии и 344 тимариоти; въ кърккисийския само 1 зиаметлия и 18 тимариоти; въ Румелия имало всичко 1075 зиам. и 8194 тим.<sup>2</sup> Много християнски семейства, особено въ Босна, приели исляма и станали наследствени спахии. Десетъкътъ отъ подвластнитъ села замѣнявалъ военната заплата. Освенъ това, много села, като *чифлици*, съставляли собственостъ на едритъ земевладѣлци, на които тѣ плащали една трета отъ печалбата. Въ